

FrØ-bladet

Nr. 2 – 06 årgang 5

Medlemsmøte onsdag 31. mai. 2006

Hus er stikkordet når Mads Ramstad på folkemuseet kommer til medlemsmøte i Nord-Karmøy Historielag. Med utgangspunkt i byggeskikk på Nord-Karmøy tar han opp emnene byggeskikk, byggeteknikk, stil og arkitektur i Nord-Rogaland i perioden 1850 til 1950. www.banr.no >

Vi treffes på Torvastad Kulturhus i sal nord, andre etasje. Onsdag 31. mai kl 19.30

Ta med noen du tror vil like en slik kveld.
Enkel servering og drøs. Åpent lagsrom fra 19.00

Innholdet

- FrØ-bladet i vår presenterer utdrag fra et lengre brev til ordføreren. Det søkes ny forpakker
- for prestegarden og dermed for omliggende kulturlandskap.
- Vi avslører en ny historisk hemmelighet i vår vandring på haug og hei. KOR KA KIM.
- Ekstrasider som mailvedlegg: brevet til ordføreren i sin helhet – kan også fås som papirkopi på lagsrommet

Brev: Forvaltningsplan for kulturlandskapet Avaldsnes prestegard, Gardsnr. 86

Historielaget ser fram til en bred debatt om kommunens rolle i forvaltningen av Avaldsnes prestegard, som en enestående del av vår kommune.

Dette brevet sendes til ordføreren, fordi vi er usikre på hvem som er "rette instans". Vårt håp er drøfting i formannskapet og videresending til et organ i kommunen, som kan ta vårt brev på alvor og legge fram brevets emne som saksframlegg.

Grunnlaget

Etter det vi kjenner til har den gjeldende reguleringsplanen *stadfestet* og *sikret* den grunnleggende verne-statusen som området fortjener. Reguleringsplanen befester visstnok *hele områdets vernestatus* og definerer størsteparten av prestegarden som spesialområder for bevaring.

Derimot gir planen ikke svar på spørsmål knyttet til fordeling av *ansvar og roller, prioriteringer og økonomi*.

Selv om dette vel er forhold som ikke behandles i en reguleringsplan blir konsekvensene svært uheldige om de forblir uavklart. Historielaget har merket seg at deler av prestegarden *forfaller* og dermed *skader* opplevelsen av Avaldsnes som kulturlandskap.

Det haster å få gjort noe konkret, og Historielaget håper at kommunen snarest tar initiativ, slik at en får på plass en tverretattlig og framtidsrettet plan.

Beplantingen ved Olavskirken og Nordvegen Historiesenter

Det er uheldig at anonyme "stunts" mot beplantingen får oppmerksomhet i media, uten at de offentlige myndigheter kan vise til en gjennomarbeidet tenkning og plan for verneområdet.

Tilgroing i utmark

Forslag til strakstiltak: Kommunen må ta initiativ overfor eieren, Opplysningsvesenets fond, slik at dyr som egner seg, plasseres for beiting på øyene i sommerhalvåret.

Bukkøy

§ 7 i reguleringsplanen omhandler spesialområdet bevaring/byggeområde for leirskolen:

"....Områdets terreng og øvrige karakter skal i størst mulig grad bevares. Som et visuelt vern mot granskogen i området, skal det plantes egnede løvtrær."

Dette punktet er ikke fulgt opp, og i tillegg er det gjort store inngrep i strandsonen ved byggingen av nauset og i Grautavikjø (jfr. intensjonen om å bevare "terreng og øvrige karakter").

Forslag til strakstiltak: Da Bukkøy er kommunalt område kan skogen straks tynnes ut i de tettete områdene. På

den måten kan noen deler holdes åpne for beitende sauer og/eller geiter.

Forholdet til Opplysningsvesenets fond og forpakter

I den gjeldende strategiplan merker vi oss dette:

"Gjenværende forpaktingsbruk skal i hovedsak ivareta kulturhistorie som er knyttet til prestegårdene. Kravet til avkastning må sees i denne sammenheng. Det skal drives av godt kvalifiserte forpaktere gjennom hensiktsmessige avtaler."

Vi tolker dette slik at fondet ønsker at på Avaldsnes prestegard skal *jordbruket primært tjene kulturlandskapet*.

§ 5 i reguleringsbestemmelsene ...det skal utarbeides en *beplantningsplan* som skal gjelde for arealet definert som spesialområde bevaring/landbruksområde:

...mål å gjøre rede for hvordan den vegetasjonen som er fremmed for området kan fjernes og erstattes med leplanting med stedegent plantemateriale."

Etter det vi kjenner til forelå beplantningsplanen først i 2004, men var da begrenset til å gjelde et mye mindre område enn beskrevet i reguleringsplanen fra 1999. Reguleringsplanen forutsetter også at kulturvernmyndighetene skal få anledning til å uttale seg. Så vidt vi kjenner til er slik høring ikke gjennomført.

...Opplysningsvesenets fond, ... har maktet å bevare Avaldsnes prestegard ...

Historielaget har merket seg at det i disse dager søkes etter ny forpakter for prestegarden.

Forslag til strakstiltak: Kommunen må gå inn i en konstruktiv dialog med Opplysningsvesenets fond og formidle argumenter for at den nye forpakteren tillegges en rolle med mer vekt på [landskapsrøkt](#).

Avaldsnes prestegard: Et spesielt landskapsområde

Ikke noe annet sted i Karmøy kommune har vi bevart et så stort stykke av det gamle jordbrukslandskapet noenlunde uforandret. Innenfor grensene til den store prestegarden er det nå færre hus og veier enn for hundre år siden. Bruk av kunstgjødsel og ensidig beiting har gitt oss et grønnere, men snaubeitete landskap, som gjen-speiler noen av konsekvensene av gjeldende landbrukspolitikk .

Men sammenlignet med utviklingen ellers i distriktet har tiden nesten stått stille på Avaldsnes. Landskapet gir befolkning og besøkende en unik opplevelse av endring og kontrast, men også av *kontinuitet* og *helhet* – det som vi kaller identitet.

Ønsket vårt er at Karmøy kommune nå engasjerer seg i arbeidet med å legge fram en **forvaltningsplan for kulturlandskapet Avaldsnes prestegard**. Vi imøteser svar.

Kopier sendt til: Opplysningsvesenets fond; Rogaland Fylkeskommune, Kulturavdelingen; Karmøy Næringsråd, v/Kjell Netland

KOR KA KIM

Bilde fra mars 2006 viser "Karmøy kommunes best bevarte historiske hemmelighet" – i skogen på Tuastad. Fire lauvtrær står midt i ei stor hustuft fra middelalderen.

4. Middelaldergarden

Du kjører veien til Tuastad og tar av ved veiskilt *Bygdahus*. Der finner du stor oppslagstavle med overskrift *NATURSTI* – men uten kart eller annen informasjon. Følg *Gamle Tuastadveg* i 9 minutter til mulighet for å åpne nettinggjerde på venstre hånd. **Tar du sjansen på å følge en skogssti videre i 5 minutter, åpenbarer det seg en rydning.** Du ser straks et stort skilt med flott fargelagt tegning av gamle hus og mennesker. Der kan vi lese (med stigende undring):

Gardsanlegg på Tuastad

Her kor du no står ligg restane av eit forlatt gardsbruk frå vikingtida/middelalderen (fra 800-talet e.kr. og fram til Svartedauden). Fleire hustuffer, innhegningar, geiler og moglege åkerflater fortel om stor aktivitet her på flata. Av dei 3-4 bygningane vi tydeleg kan sjå grunnmurar etter i dag, er den lengste hustufta ca 31 m. Her er også inngangen på vestsida av langveggen tydeleg.

På 1930-talet klarte arkeologane å sjå eit par gravhaugar i området. Desse er vanskelege å finna att i dag, også fordi det kan vera vanskeleg å skilja mellom gravhaugar og rydningsrøyser. Truleg ligg her fleire slike minne som enno ikkje er kartlagt. Kanskje du finn nokre?

Godt spørsmål. Svar: Neppe, for området er i forfall, det gror til – men skiltet er i utmerket stand. Informasjonen er laget av Rogaland fylkeskommune, med støtte fra EU! (Derfor er det også tekster på engelsk og tysk.)

Vi kan spørre: Har ikke kommunen et ansvar for å informere og skilte et slikt historisk minne? Det kan da ikke være vanskelig å gjøre avtale med grunneier. Hva med forpliktelser overfor de som har bekostet "skiltet i skogen"?

Norheim menighet har satt opp et trealter, som også kan skimtes på bildet, til venstre for skiltet. Menigheten har årvisse gudstjenester hver Kr. Himmelfartsdag. Men folk fra øysida og turister trenger lokalkjent følge for å finne fram til denne godt bevarte hemmeligheten.

Konklusjon:

På Tuastad er rester etter en tusen år gammel boplass, som kommunen har gjemt bort, til tross for umerket informasjon dypt inne i ville skogen. Kan "kulturkommunen" Karmøy være bekjent av en slik forsømmelse?

FrØ og Smånytt

<p>Får du årleg fire nummer av <i>Sydvesten</i>? Me er medlemmer i Rogaland Historie- og Ættesogelag. 50 kroner av kontingenten dekkjer Sydvesten. Sei ifrå om du ikkje får bladet.</p> <p>Hugs at du kan ordna ei fin kjøpeordning for å få deg til dømes årboka <i>Ætt og heim</i></p>	<p>ÅRSKONTINGENTEN</p> <p>Det er ein del medlemmer som ikkje har betalt ennå. Kan du sjekke ut om det gjeld deg?</p> <p><i>til konto 3340 61 00095</i></p> <p>Dei som kan betala årskontingent for 2006 i nettbank, <u>kroner 150</u>, kan gjera det, men må bare HUGSE å merka i meldingsfeltet at det gjeld: årskontingent 2006 for <i>Namn på medlem</i>.</p> <p>Blankett for girering treng du om du går til skranken i banken.</p> <p>HUGS å merka innbetalinga med namnet på medlemmet.</p>
<p>Kommunen utarbeider kulturminneplan. Kva bør me tipsa om at kjem med i planen?</p>	<p>Tilvekst i bokhyllene på lagskontoret: et komplett sett av Aschehougs leksikon. Vi driver også og plukker vekk litteratur som ikke er direkte lokalshistorisk relevant. Men, det er mange interessante gamle bøker vi nå er nødt til å stue vekk for en tid. Bruk dette biblioteket!</p>
<p><i>nok ein stad å henta idear til prosjektet vårt:</i> http://www.soga.no/</p>	<p>Kulturminnedag 10.09. Er <i>Salhusferja</i> eit passande lokalt tema?</p>
<p>Konrad Bårdsen tar oss med på seinsommartur i august <i>Kyrkjevegen Aksnes – Vormedal</i> Mandag! 28.08. kl. 1800 kommer annonse i avisa om oppmøte og parkering.</p>	<p>FrØ-bladet som elektronisk fil? Send mail til redaktøren, roald.ostensjo@gmail.com og motta bladet i filformer som .htm, .doc eller .pdf Du får det i farger, med klikkbare lenker i teksten, og annet. Gå til pålitelig nedlasting av leserprogrammet med klikk i et slikt ikon:</p>
<p>Vårens medlemsmøte:</p> <ul style="list-style-type: none"> Medlemsmøte 31. mai. Samme tid og samme hus som møtene våre ellers. Lagssaker tema: Hus v/ Mads Ramstad (www.banr.no)	<p>KOR KA KIM på side 3 finner du DEL 4. <i>Stor hustuft fra middelalderen, på Tuastad</i></p>
<p>Sensommertur:</p> <p>Se rute lenger oppe ☺</p>	<p>siste kontordag før sommeren: onsd. 14. juni (åpent <u>andre og siste onsdag</u> i måneden, kl 19-20)</p>

STYRET 2006:

Roald Østensjø (leder), Inger Moen Einarsen (sekretær), Erling Vikshåland (kasserer),
Aadne Utvik, Bjørn Gunnar Huseby, Karl Johan Mølstre (ny)
Vara: Sigurd Thorsen og Evy Vikingstad TA KONTAKT MED STYRET